

Kammerherre *C. Lüttichau*.

Det er en rig Høst, Døden i Aar har haft blandt kendte Mænd i Landbruget: Etatsraad *Rud. Schou* og Jægermester *F. Skov*, Konsulent og Sekretær *S. P. Petersen*, Gaardejer *M. S. Holm*, Etatsraad *Harald Branth* og nu Kammerherre *Lüttichau*, der afgik ved Døden den 24. August paa Tjele.

Christian Ditlev Lüttichau hørte til en gammel sachsisk Adelsslægt, der i det 17. Aarhundrede kom til Danmark, og der fra Tid til anden har ejet flere Godser i Jylland: Tjele, som Generalmajor *Lüttichau* købte i 1737 og 1759 fik oprettet til Stamhus, Vingegaard, Grundet, Aakjær, Lerchenfeldt m. fl. *C. Lüttichau* fødtes paa Tjele den 20. April 1832 og blev Student fra Viborg Kathedralskole 1849; han studerede derefter Retsvidenskab, men da Faderen døde 1857, opgav han Juraen for Landbruget, var i nogle Aar Forpagter af den under Tjele hørende Vingegaard og tiltraadte i 1862 Stamhuset, som hans Moder i Henhold til Erektionspatentet havde besiddet til hans 30. Aar. I Aaret 1889 købte han Sædegaarden Viskum efter Broderen, den i det jyske Landbrug kendte og ansete Hofjægermester *H. Lüttichaus* Død.

Kammerherre *Lüttichau* var en dygtig Godsadministrator, som paa flere Maader virkede for gavnlige Re-

former, navnlig søgte han at fremme Fæstegodsets Overgang til Selvejendom. Ogsaa for almengavnligge Opgaver ejede han Interesse og kom tidligt med i Arbejdet for saadanne, særlig for den Sag, som fremfor nogen er Jyllands nationale: Hedeopdyrkning og Beplantning. Gennem Sogneraad og Amsraad — i en lang Aarrække var han Formand for Tjele Sogneraad — og forskellige landøkonomiske Foreningers Dommerudvalg, Bestyrelser o. s. v. avancerede han efterhaanden op til Landbrugets første Stillinger. Han var saaledes Vicepræsident for den 13. danske Landmandsforsamling i Viborg 1875, og 1884 afløste han Kammerherre *Sophus Skeel*, Birkelse, som Formand for Fællesforeningen af jyske Landboforeninger.

Det var som Formand for denne store Forening, at Kammerherre *Lüttichau* vandt sig et landskendt Navn i vort Landbrug. De Aar, i hvilke han ledede Fællesforeningen, var vanskelige. Den Bitterhed, den politiske Kamp førte med sig, affødte ogsaa paa det landøkonomiske Omraade uheldige Følger. Flere Steder sprængtes Landboforeningerne, saaledes i Horsens, Odder, Holstebro, Hjørring og Herning, paa Fællesforeningens aarlige Delegeretmøder kunde Bølgerne gaa højt, og dens Virksomhed kunde saare let have faaet et Knæk. Naar dette ikke blev Tilfældet, skyldtes det ved Siden af Bestyrelsens og Hovedmængdens af de Delegeredes Besindighed og Frygt for at sætte Foreningens Enhed paa Spil først og fremmest Kammerherre *Lüttichau*. I Besiddelse af en støt Besindighed og en upartisk Elskværdighed ledede han Fællesforeningens Virksomhed og dens Delegeretmøder med en fra alle Sider anerkendt Dygtighed, han forstod at berolige de ophidsede Sind, at gyde Olie paa Bølgerne og faa Sagerne afgjorte efter landøkonomiske Synspunkter. Naar Fællesforeningen ikke gik svækket, men tværtimod styrket ud af de vanskelige Aars Skærsild skyldtes det altsaa i fremragende Grad Kammerherre *Lüttichaus* gode Føreregenskaber.

I Efteraaret 1893 fratraadte denne Formandsstillingen, og i December Maaned samme Aar afløste han Lensgreve *C. F. Danneskjold-Samsøe* som Præsident i

Landhusholdningsselskabet, af hvis Bestyrelsesraad han havde været Medlem siden December Maaned 1884. Aaret efter stod han som Præsident for Landmandsfor-samlingen i Randers. Længe skulde det dog ikke vare,

at han var Selskabets Præsident. Da han i August 1894 indtraadte som Finansminister i det *Reedtz-Thott'ske* Ministerium, frasagde han sig Hvervet og afløstes af Lensgreve *Wedell*. Som Finansminister fremlagde han i 1897 de Skattelove, som Ministeriet gjorde til sin Programsag og faldt paa. I Hovedsagen gik disse Love ud paa at lette Landbrugets Skattebyrde, navnlig til Kommunerne: der skulde paalægges en Indkomst- og Formueskat til Staten, og naar den var traadt i Virksomhed, skulde en Tredjedel af Gammelskatten overgaa til Amtskommunerne, og hele Land- og Ligningsskatten samt tre Fjerdedele af Bygningsskatten til Sognekommunerne.

Da Kammerherre *Lüttichau* i 1897 fratraadte som Finansminister, blev Forbindelsen mellem ham og Landbrugets Organisationer ikke optaget paany. Derimod var han i Aarene 1899—1908 en i høj Grad interesseret og meget paaskønnet Formand i Bestyrelsen for det danske Hedeselskab.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1914.

III.

Beretning fra Statskonsulent Th. J. Brask.

Mit Arbejde i det forløbne Aar har i Hovedsagen været af samme Beskaffenhed som i de forudliggende Aar. Jeg har dog været knapt saa optaget som i 1913 hvilket skyldes, at der i August og September og delvis Oktober ikke indløb ret mange Rekvisitioner, sandsynligvis paa Grund af den usædvanlige Situation, som fremkaldtes af Verdenskrigens Udbrud.

Jeg har ialt været paa Rejse i 203 Dage, der er anvendt til Mejeribesøg, Smørudstillinger af forskellig Art, forskellige Møder, Afholdelse af Foredrag o. a. l.

1914 deler sig ogsaa som Mælkeriaar i to skarpt adskilte Dele. Fra Aarets Begyndelse til August havde vi gode Smørpriser og en stor Produktion. Efter 1. August kom med Krigen de kendte usædvanlige Forstyrrelser med Afbrydelser i Eksporten og med 2 Uger uden den sædvanlige Smørnotering. Disse Forstyrrelser medførte megen Nervøsitet blandt Mejerifolk, der i mange Tilfælde resulterede i, at Smørret falbødes til meget smaa Priser. Enkelte Dage kunde der endog købes Smør til 110 à 120 Øre pr. Kg. Priserne kom dog snart op over 2 Kroner igen, men Produktionen tog stærkt af i Mængde dels paa Grund af Tørken, men navnlig efter Køernes Indbinding, da Høsten var lille og det var vanskeligt at skaffe Foderstoffer frem selv til usædvanlig høje Priser. Smørpriserne steg efter-

haanden meget, og ved Aarets Slutning var Københavns Børsnotering oppe paa 266 Øre pr. kg. Produktionen var dog stadig lille og ikke særlig lønnende paa Grund af de høje Kraftfoderpriser.

Hvad Smørkvaliteten angaar, da har denne som Helhed været upaaklagelig Aaret igennem, selv om der selvfølgelig stadig fremkommer en Del Mærker, som hvad Holdbarheden angaar lader noget tilbage at ønske.

Med Hensyn til Arbejdet for at skaffe bedre Betingelser for en lønnende og god Smørproduktion kan bemærkes, at Afregningsspørgsmaalet vel stadig ikke er fuldtud i Orden; men flere og flere Mejerier gaar dog over til at afregne Mælken enten efter Fløde- eller Fedtenheder. Der er dog endnu alt for mange, der ikke afregner paa en retfærdig Maade, og før Mælkens Afregning er i Orden foreligger Betingelserne for fuld Udnyttelse af Kontrollforeningsarbejdet ikke.

Der er i Aarets Løb bygget enkelte nye Mejerier, hvilket dog ikke kan siges at være vel egnet til at forbedre Mælkeribrugets Rentabilitet, naar et saadant Mejeris Leverandører i Forvejen er med i et veldrevet Mejeri. Anderledes stiller Resultatet sig, naar det nye Mejeri bygges som Erstatning for et gammelt, der ikke længere formaar at svare til Tidens Krav og den tilstedeværende Mælkemængde. Ombygning af gamle Mejerier og Indlæggelse af tidssvarende Køleanlæg er i Aarets Løb foretaget adskillige Steder; men Krigen bragte her en let forstaaelig Standsning. Det er jo betænkeligt at foretage store Bekostninger under usikre Forhold.

Kort efter Krigens Udbrud suspenderedes den tyske Told paa Smør, og dermed var Grunden reven væk under Fødderne paa Flødeeksporten, der da ogsaa i det væsentlige standsede straks. Naar enkelte Mejerier fortsatte en Tid, var det vist kun paa Grund af, at Forholdene paa vedkommende Mejeri ikke uden Ændringer eller Nyanskaffelser tillod Smørkærning. Den pludselige Overgang til Smørkærning frembød forøvrigt for adskil-

lige Mejeriers Vedkommende ret store Vanskeligheder med Hensyn til Smørrets Kvalitet eller dets Vandindhold.

I Aarets første Maaneder havde vi meget smaa Priser paa Ost, og Produktionen var lidet lønnende. Forsommerens store Mælkemængde gjorde ikke Sagen bedre, da det med saa store Mælkemængder er vanskeligt at nedsætte Produktionens Størrelse. Resultatet var da ogsaa, at Mejerierne ved August Maanedes Begyndelse laa med Lagrene fyldte. Efter Krigens Udbrud blev der imidlertid straks stærk Efterspørgsel efter Ost, og Lagrene rømmedes ret hurtigt til stigende Priser. Samtidig faldt Produktionsmængden stærkt, da der vanskelig kunde skaffes Mælk til Ostelavning. Efterhaanden som Mælkemængden aftog og Foderpriserne steg, forlangte Leverandørerne at faa saa megen Mælk som muligt hjem fra Mejeriet for at anvende den til Fodring. Dette kan man ikke fortænke Landmændene i, da Prisen for den skummede Mælk som Regel er fast og ret lav. Hvis Prisen paa skummet Mælk altid blev fastsat i Forhold til, hvad den kan udbringes til gennem Ostelavning, og hvis Vallens Foderværdi blev mere anerkendt end Tilfældet i Almindelighed hidtil har været blandt de fleste Landmænd, kunde der sandsynligvis paa mange Mejerier være opnaaet et større Nettoudbytte i Aarets sidste Maaneder, end der nu er naaet. Ved Aarets Slutning var der saa at sige ingen modne Oste paa Mejerierne, og Produktionen var i mange Tilfælde solgt til Priser, der for de magre Oste Vedkommende endog var over 100 pCt. højere end de før August opnaaede Priser. Det købende Publikum kunde kun faa grøn Ost og til høje Priser.

Mejeribesøg. Jeg har besøgt 20 Mejerier i Aarets Løb. De fleste Besøg har været foranlediget ved Mangler i Smørrets Kvalitet. En Del Besøg har haft til Formaal at drøfte Planer om Udvidelser og Omlavninger ved Mejeribygninger og Maskiner. Enkelte Rekvisitioner har været foranlediget af Planer om Bygning af helt nye

Mejerier eller Undersøgelse af Forsvarligheden af Mejeriets hele Drift. I flere Tilfælde har jeg under mit Ophold paa Mejeriet holdt Foredrag om et eller andet Spørgsmaal for dets Leverandører.

Udstillinger. Som Dommer har jeg deltaget i 30 Bøtteudstillinger, afholdt af Mejeri- og Mejeristforeningerne, 8 Smørudstillinger ved Forsøgslaboratoriet og de tre store provinsielle Mejeriudstillinger i Holstebro, Odense og København. 25 Gange har jeg deltaget i Holdbarhedsbedømmelse af Smør paa Maypole Dairy Co.s Lager. Desuden har jeg besøgt en Forsøgsostestilling i Fredericia.

Foredrag. Jeg har holdt 13 Foredrag dels paa Mejerier og dels ved Møder og Udstillinger, hvor jeg har talt om forskellige Mejerispørgsmaal, der ønskedes belyst. Ved den 19. fynske Mejeriudstilling talte jeg om det udstillede Smør og ved Undervisningsmødet for Mejerister paa Dalum talte jeg om Kærning. Ved Fyens Mejeriforenings Repræsentantskabsmøde talte jeg om Mejeriernes Afkølingsforhold.

Møder. Af større Møder har jeg deltaget i Dansk Mejeristforenings Delegeretmøde og Foreningen af jyske Landboforeningers Delegeretmøde, De samvirkende jyske Mejeriforeningers og Fyens Mejeriforenings Repræsentantmøde, Mejeriernes Fællesorganisations Aarsmøde i København og den jyske Kvægavl- og Kontrolforeningsmøde i Aarhus. Desuden har jeg deltaget i flere lokale Mejeriforenings- og Mejeristforeningsmøder, samt Møder i Udvalget for den 21. jyske Mejeriudstilling.

Med Understøttelse af Landbrugsministeriet overværede jeg den VI. internationale Mælkerikongres, der afholdes i Bern i Juni Maaned.

Korrespondance. Mit Hjemmearbejde har bestaaet i Besvarelse af Breve i sædvanligt Omfang, Telefonsamtaler og Besvarelse af personlige Henvendelser. Desuden har jeg af og til skrevet Artikler til nogle Fagblade.

Beretning fra Statskonsulent A. P. Hansen.

Aaret 1914, som paa Grund af den i Europa indtrædende Krigstilstand frembyder et i alle Samfundsforhold fra Forgængerne afvigende Udseende, har jo ikke mindst paa det landøkonomiske Omraade — og dermed ogsaa paa det Felt indenfor hvilket min Virksomhed særlig falder, sat sig mange og forskelligartede Spor, navnlig straks ved Krigens Begyndelse i August, hvor Utrygheden greb alle saa stærkt, at det, i Forbindelse med de faktisk indtrædende Vanskeligheder, gentagne Gange saa ud til, at der skulde opstaa virkelig alvorlige Forstyrrelser i vor Mejeridrift. Heldigvis lykkedes det dog, omend med Udgift og Besvær, at vedligeholde Produktion og Afsætning af Mejeriprodukter, dog med den Ændring, at Flødeeksporten til Tyskland ophørte samtidig med Ophævelsen af den tyske Smørtold, hvilket førte med sig, at de ca. 50 Mejerier her i Distriktet, som i Aarene forud i kortere eller længere Tid havde solgt Fløde, nu atter maatte gaa over til regelmæssig Smørproduktion, hvad der ikke faldt lige let for dem alle, thi dels havde de ikke altid deres Lokalteter og Inventar i Orden dertil, og dels var Personalet ude af Øvelse, saa der var jævnlig Vanskeligheder, men disse mærkedes mindre, dels fordi de løvbefalede Smørbedømmelser standsedes i 3 Maaneder og dels fordi, at Efterspørgselen og dermed Priserne paa Mejeriprodukter imod Aarets Slutning var i stærk Stigning, hvorved Fordringerne til Kvaliteten ganske naturlig blev mindre strænge, og Mejerierne slap saaledes forholdsvis godt gennem de første Vanskeligheder.

Paa et andet Punkt kom en Del Mejerier i Knibe, og det var med Hensyn til Brændsel; det er nemlig kun de færreste Mejerier, der har større Beholdninger af Kul liggende paa selve Mejeriet, som Regel købes Kullene paa Levering, og da nu Kultilførslerne til Landet blev besværliggjorte, og mange Kulforretninger nægtede at

opfylde de indgaaede Kontrakter, eller kun vilde opfylde dem imod en betydelig højere Pris end den aftalte, søgte en Del Mejerier at hjælpe sig ved at ombytte Kullene med Træ som Brændsel, og de Erfaringer, der her indhentes, gik nærmest ud paa, at det vel er muligt at gaa over til Brændefyring, men for at gøre det med fuldt Udbytte, maa der foretages Forandringer saavel ved Fyrstederne som ved Tilberedning af Brændselsmaterialet. Imidlertid kom der Kul tilveje igen, og Brændefyringen antog ikke fastere Form, men dette Forhold burde dog mulig nærmere undersøges, idet det formentlig kunde faa Betydning for Mejerier beliggende i de skovrige Egne.

Kulmangelen satte imidlertid Fart i Bestræbelserne for at faa Mejerierne til selv at overtage deres Kulforsyning gennem Fællesindkøb, og det ser nu ud til, at disse Bestræbelser skal lykkes, idet Mejerierne synes at være indmeldt i tilstrækkeligt Antal og at være sikret Kuloplagspladser i de forskellige godt beliggende Havnebyer.

I det store og hele har Driften været lønnende, men den optrædende Mund- og Klovesyge og de meget høje Foderstofpriser har øvet Indflydelse paa Mælkemængden, som gennemgaaende har været lavere paa Slutningen af Aaret, end hvad der ellers er normalt paa den Tid; der spares øjensynligt paa Kraftfoderet adskillige Steder, og Besætningerne er maaske ogsaa blevet formindsket, det sidste er ikke saa slemt, da man vel tør gaa ud fra, at det er de ringeste Dyr, der er solgt ud; det er derimod næppe klogt at indskrænke Omsætningen gennem de ydedygtige Dyr, thi der har sikkert været Rum for en god Fortjeneste, selv om det Kraftfoder, der skal købes, har været dyrt, thi det er dog kun en Del af Foderet, der staar i den høje Pris; det hjemmeavlede Grovfoder haves til Produktionsprisen, og paa dette sidste er der da opnaaet en meget stor Avance gennem de høje Priser paa Mælkeriprodukter.

Iøvrigt skal jeg om mit Arbejde bemærke, at jeg har været paa Rejse i 205 Dage, hvilket er en Del mindre end Aarene forud, og dette skyldes ogsaa en Del Krigens Indtræden og den dermed forbundne Forstyrrelse i mange Planer og Forhold, som medførte at jeg i August og tildels i Septemper kun havde faa Rejser.

Arbejdets Fordeling er følgende:

Udstillinger. I Bedømmelse af Produkter har jeg deltaget ved 46 Udstillinger, dels ved Forsøgslaboratoriet, dels ved de provinsielle Udstillinger og ved Bøtteudstillinger, og til Besørgelse af dette Arbejde er medgaaet 74 Dage. Dette er omtrent normalt, kun enkelte Gange har jeg været forhindret i at deltage, paa Grund af Tilkaldelser foranledigede af Smørfejl.

Mejeribesøg. Disse har beslaglagt 76 Dage, hvilket er væsentlig mindre end tidligere, men som nævnt beror dette paa, dels at der ingen Smørbedømmelser afholdtes ved Forsøgslaboratoriet i ca. 3 Maaneder, og der saaledes i den Tid ikke forekom ret mange Mejeribesøg i Forbindelse med Lurmærkets Benyttelse, og dels arbejdede Mejerierne i Aarets sidste Halvdel under Krigens Utryghed, saaledes at mange Spørgsmaal, som baade her og der forelaa til Behandling og Drøftelse, blev udsat, fordi man følte Ulyst til at træffe afgørende Bestemmelser paa et Tidspunkt, hvor man ikke var i Stand til at have nogen begrundet Mening om Forholdenes Udvikling i den kommende Tid, navnlig kom saadanne Betæneligheder frem hvor Talen var om Nybygning, Ombygning eller andre større Bekostninger paa Mejerierne. Efterhaanden som Tiden gik faldt der dog mere Ro over Sindene, og da desuden, som nævnt, mange Mejerier maatte gaa fra Flødeeksport over til regelmæssig Smørproduktion, og adskillige af dem ikke godt kunde gøre dette med fuld Sikkerhed for en god Kvalitet uden at foretage Bekostninger, saa maatte for disses Vedkommende Spørgsmaalet komme til en Afgørelse, og der er

derfor ogsaa en Del Mejerier, som har iværksat gennemgribende Forandringer; og da det har været muligt for dem at skaffe de dertil fornødne Pengemidler paa tilfredsstillende Vilkaar, maa det anses for rigtigst at gennemføre saadanne Forandringer bedst muligt, uden Hensyn til Krigsforholdene, thi det kan vist næppe ventes, at Material- og Arbejdspriserne vil blive billigere ved Krigens Slutning, da der vil blive haardt Brug for begge Dele til Erstatning for, hvad der under Krigen forødes.

Foredrag og Møder. Jeg har holdt 22 Foredrag og deltaget i en Række Møder og Forhandlinger om faglige Spørgsmaal, og jeg har været Censor ved Eksamen paa Næsgaard Agerbrugsskole og paa Dalum Mælkeriskole.

Endelig deltog jeg i den i Juni Maaned afholdte 6te internationale Mælkerikongres i Bern, i Forbindelse med hvilken der blev givet Deltagerne ypperlig Lejlighed til, gennem de afholdte Ekskursioner, at gøre sig bekendt med schweizisk Mejeridrift og Landbrug samt landbrugsfaglige Skoleforhold, og ved Siden heraf fik man paa den i Bern afholdte mægtige Landsudstilling et Indblik i schweizisk Erhvervsliv ogsaa udenfor Landbruget, og det kan vist siges, at denne Udstilling vakte de Fremmedes Beundring for det schweiziske Folks Flid og Dygtighed. Endelig vil denne Rejse i Schweiz være uforglemmelig gennem de vidunderlige Indtryk af Naturskønhed, som Landet med saa rund Haand skænker den Besøgende.

Korrespondance og Hjemmearbejde. Det har som sædvanligt været meget betydeligt, saa at Tiden mellem Rejserne har været fuldtud beslaglagt, til Tider endogsaa saaledes, at det har voldt Vanskelighed at faa Tid nok til Besørgelsen.

Alt ialt synes Mælkeribrugets Arbejde at glide nogenlunde i rolige Baner, nærmest karakteristiske ved høje Priser; om dette vil være ved, derom kan ingen begrundet Mening have, thi Rækkevidden af de uhyre Kræfter,

som rører sig rundt i Europa, er uoverskuelig, men vi maa have Lov til at holde fast ved Haabet om, at det danske Folk maa kunne vedblive at fortsætte sine fredelige Sysler ogsaa i den Tid, der kommer.

Beretning fra Statskonsulent Nic. Hørlyck.

I 1914 har jeg været paa Rejse 232 Dage. Jeg har i denne Tid besøgt 51 Mejerier, hvortil medgik 77 Dage. 81 Dage har jeg anvendt som Dommer ved Bøtte-Smørudstillinger. Paa Forsøgslaboratoriet har jeg været Dommer 6 Gange, hvortil medgik 18 Dage. Yderligere har jeg i Aalborg været Dommer ved de Bedømmelser, der foregaar hos Maypole Dairy Co., Ltd., ved de tre provinsielle Udstillinger henholdsvis i Holstebro, Odense og København samt ved en Forsøgsostestilling i Fredericia, hvortil ialt er medgaaet 34 Dage. 8 Møder har taget 12 Dage, det korte Kursus for Mejerister paa Dalum Mejeriskole 2 Dage, og endelig medgik der 8 Dage til Mejerikongressen i Bern. Hertil kommer mit Hjemmearbejde, saa Tiden har været optaget.

Det kan ikke være anderledes, end at Arbejdet fra Aar til Aar kommer til at forme sig ensartet. Det viser sig da ogsaa, at Aarsagerne til Mejeribesøgene i Aar ikke afviger væsentlig fra i Fjor. Som Regel gælder det Smørfejl, og ofte er det Tilfældet, at Fejlen er paavist gennem de lovbefalede Smørbedømmelser ved Forsøgslaboratoriet.

Hvis Mejeriets Bestyrer i god Tid opdager, at der er en Smørfejl tilstede paa Mejeriet, søger han naturligvis selv at rette Fejlen. Man tilkalder meget nødig fremmed Hjælp, især gør den unge Bestyrer det ikke gerne. Og i mange Tilfælde rettes Fejlen let uden at tilkalde Hjælp; thi det er jo i Virkeligheden saaledes, at det slet ikke er saa vanskeligt at rette en Smørfejl, men det er derimod mange Gange vanskeligt at opdage, at en Smørfejl har sneget sig ind. Det er med andre

Ord vanskeligere at faa Smørfejl paavist end rettet. Dette gælder naturligvis ikke alle Mejerier, men en stor Del af dem. Her er jo nemlig som Regel ikke Tale om Fejl, som giver sig tilkende straks, men Holdbarhedsfejl, som først viser sig ca. 14 Dage efter, at Smørret er lavet. Men 14 Dage efter er Smørret ude af Landet, og i de fleste Tilfælde faar Mejeriet ikke noget at vide om, hvorledes Smørret har holdt sig: Smørfejlene glider forbi os. Et Mejeri laver Smør 365 Dage om Aaret, heraf undersøger Forsøgslaboratoriet ca. 3 Dage, de saakaldte Bøtteudstillinger ca. 8 Dage, hvilket giver 11 Dage ialt. Men de 354 Dage gaar uden om Bedømmelsen paa disse to Steder, og dog lægges der stor Vægt paa, hvorledes Smørret var netop paa de 11 Dage. Ganske anderledes grundig bliver den Bedømmelse, der foretages i enkelte af de private Eksportørers Kældere og i vore Eksportforeninger, især paa de Steder, hvor der tillige tages fornødent Hensyn til Holdbarheden. Det viser sig da ogsaa, at paa Steder, hvor der finder en saadan ugentlig Bedømmelse Sted, der følges den med den største Interesse af Mejeribestyrelserne. Den ugentlige Bedømmelse er den, der bedst følger Svingningerne i Smørrets Kvalitet Aaret igennem, og det er derfor ogsaa den, der er den mest retfærdige over for Mejerierne.

Man kan tænke sig en Deling af Mejerierne i saadanne, som laver godt Smør meget nær op mod 365 Dage om Aaret, andre som maaske 20 Dage om Aaret laver mindre godt Smør, atter andre som har 30—40—50 o. s. v. »uheldige Dage«. Det vil heraf fremgaa, at vore gode Mejerier kan blive udsat for det Uheld at faa en Indkaldelse til en af Udstillingerne paa en af de iøvrigt meget faa Dage, da Mejeriet i Aarets Løb har lavet daarligt Smør, og derved bliver det sat i Klasse med de daarlige Mejerier. Dette sker vel ikke ofte, men det sker dog, og derfor er der Grund til at være opmærksom paa, at naar det sker, da sker det ikke fordi Mejeriet til Stadighed laver daarligt Smør, men Mejeriet har

haft et Uheld. Sker et saadant Uheld ved de lovbefalede Udstillinger paa Forsøgslaboratoriet, vil Mejeriet som Regel med det samme være ude over Vanskelighederne, i det den næste Bedømmelse viser, at Smørret atter er godt. De alvorlige Vanskeligheder faar man kun paa de Mejerier, der i Aarets Løb har mange »uheldige Dage«.

Naar man skal rette en Smørfejl paa et saadant Mejeri, vil man Gang paa Gang støde paa det Forhold, at Fejlen hyppigt vender tilbage, og nu og da viser det sig endog vanskeligt at komme af med Fejlen. Grunden kan være forskellig, men de største Vanskeligheder faar man altid paa de Steder, hvor Mejeriets Bestyrer er slet lønnet og Mejeriet slet vedligeholdt. Og af den Slags Mejerier træffer man mange. En slet lønnet Bestyrer har ikke Raad til at holde den nødvendige Medhjælp, og selv om det maaske kan være meget fristende for Landmændene at faa Udgiften til Mejeriets Drift bragt længst muligt ned, maa det meget stærkt understreges, at paa den nødvendige Medhjælp maa der ikke spares, da det gaar ud over Smørrets Kvalitet. Og der er saa meget større Grund til at drage dette Forhold stærkt frem, da det netop i mange Tilfælde er paa dette Punkt, de fleste Landmænd søger Besparelser indført. Og hvad Vedligeholdelsen angaar, da er der jo en ganske umaa-delig Forskel paa de bedst og de daarligst vedligeholdte Mejerier. Til de Landmænd, som lønner daarligt, og som lader deres Mejerier forsømme, bør det siges, at de skaber os Vanskeligheder i vor Smørhandel.

Jeg omtalte i min Beretning for 1913, at Bredsten Mejeri ved Vejle var begyndt paa at syrne ca. 7000 kg Skummetmælk daglig, og at den syrnede Skummetmælk viste sig at være et sundt Foder særlig for de unge Kalve og Grise. Tilfredsheden er ikke bleven mindre med Tiden, i det Landmændene hævder, at Kalvenes og Grisenes Overgang fra Modermælk til syrnede Skummetmælk foregaar uden Maveuorden, og de trives særlig godt ved daglig kun at faa syrnede Skummetmælk i Stedet

for almindelig Skummetmælk. Paa Opfordring fra »De samvirkende jyske Mejeriforeninger« besøgte jeg i Efteraaret 4 af de Mejerier, som bruger syrnede Skummetmælk: Højrup, Smidstrup, Bredsten og Søbæk, og uden Undtagelse var Landmændene af den Mening, at man ved Brugen af syrnede Skummetmælk kan bevare baade Kalve og Grise i den farlige Overgang fra Modermælk til almindelig Mælk, man synes altsaa at være kommen ud over de mange Mavevanskeligheder. Der kommer som Følge heraf mange Mennesker til de paagældende Mejerier for at se Anlægene. Da den syrnede Mælk ikke alene bruges som Foder, men tillige som Menneskeføde, og da Tilfredsheden over alt synes at være stor og ingenlunde mindre med Tiden, tør man sikkert gaa ud fra, at man ikke i Fremtiden vil støde paa Vanskeligheder. Frygten for, at det skulde vise en uheldig Indflydelse paa Smørret, synes ikke at have noget paa sig. Jeg har i Aarets Løb holdt Foredrag om Sagen paa en Del Mejerier samt i Kolding, Holstebro, Viborg, Randers, Aalborg og Aarhus.

Ogsaa i Aar er en Del af de ældre Mejerier bleven bygget om, og det er heldigt, at der i mange Tilfælde er taget Arkitekt til Hjælp. Naar en Bestyrelse har indset Nødvendigheden af at faa en Ombygning gennemført, maa en Generalforsamling træffe den endelige Afgørelse. Hvis denne ikke skal blive tiltældig, vil det være heldigt, om Bestyrelsen paa Forhaand har Tegninger og Overslag i Orden, og til Udarbejdelsen heraf er en Arkitekt paa sin Plads. Af saadant Samarbejde mellem Arkitekt og Bestyrelse har jeg kun set gode Resultater, og den Frygt for Arkitekter, som ellers ikke er ualmindelig, kommer ingenlunde til Orde bag efter, jeg har hidtil kun hørt anerkendende Udtalelser. Jeg tør derfor anbefale Mejeriernes Bestyrelser, som staar over for Nybygninger eller Ombygninger, at henvende sig til en af de Arkitekter, der har Erfaring paa dette Omraade.

Beretning fra Statskonsulent Niels Pedersen.

Min Virksomhed har i det forløbne Aar omtrent været af samme Art og Udstrækning som de nærmest foregaaende Aar. Krigen, der virkede forstyrrende paa saa mange forskellige Omraader, bragte ogsaa en Nedgang for mit Arbejde navnlig for den Del, der faldt paa Mejerierne. Ialt har jeg været paa Rejse i 255 Dage, og Arbejdet har fordelt sig som følger:

Mejerier. 77 Gange har jeg ifølge Rekvisition besøgt Mejerier for at rette Smørfejl, holde Foredrag, bedømme Mælk eller give Raad og Vejledning ved paatænkte Ombygninger af Lokaler eller Ændringer ved Maskineriet. Desuden har jeg en enkelt Gang besøgt et Mejeri uden at være rekvireret for at se, hvorledes Ombygningen og Ommonteringen blev udført.

Udstillinger. 52 Gange har jeg været anmodet om at være Dommer ved forskellige Udstillinger; heraf 1 provinsiel Smørudstilling, 7 Udstillinger ved Forsøgs-laboratoriet og 44 Bøtteudstillinger; ved sidstnævnte har jeg ofte gjort tilstedeværende Smørfejl til Genstand for Omtale. Endvidere har jeg været i Udvalget for den jyske Mejeriudstilling i Holstebro, deltaget i Bedømmelsen af Smørret i Nørrejdsk Smørekspportforening 41 Gange og hos Maypole Dairy Co., Esbjerg, 23 Gange samt Andelssmørpakteriet i Esbjerg 6 Gange.

Møder. Ifølge Indbydelse har jeg deltaget i 9 Møder, heraf Mejeri-, Mejerist- og Landboforeningernes Delegeretmøder.

Foredrag. Jeg har holdt 34 Foredrag. Største Parten af disse falder som sædvanlig ved Møder eller Generalforsamlinger paa Mejerier, og de almindeligste Æmner har her været: Mælkens Behandling, Mælkens Afregning, Mejeribrugets Udvikling og store og smaa Mejerier.

Foruden den sædvanlige Korrespondance har jeg skrevet enkelte Artikler til Fagblade, affattet Beretning

om 20. jyske Mejeriudstilling i Holstebro, besørget Arbejdet som Sekretær i Mejeriudvalget inden for Foreningen af jyske Landboforeninger samt været enkelte Mejerier behjælpelig med at udarbejde Betingelser og Beskrivelser for Maskinopstillinger.

Endvidere har jeg været Censor ved Afgangsprøverne for Mejerister paa Ladelund og Dalum Mejeriskoler.

I Dagene 6.—13. Juni deltog jeg med Understøttelse fra Landbrugsministeriet i den internationale Mælkerikongres i Bern.

Det svundne Aar, hvis første 7 Maaneder forløb paa en stilfærdig og rolig Maade, og som tegnede til at blive et rigtig godt Mejeriaar, blev for Mejeribrugets Vedkommende ligesom for alle andre Virksomheder her i Landet præget meget stærkt af den evropæiske Krig, der optog Aarets sidste 5 Maaneder. Den øjeblikkelige Forvirring, der opstod, og som ikke blot gav sig Udslag i, at der ingen Notering blev sat de to første Uger i Avgust, men ogsaa i, at adskillige Mejerier gav sig til at sælge Smør til Priser omkring 70 Øre Pundet, Priser, der nærmest var beregnet paa, at Smørret skulde fortrænge Margarinen fra det hjemlige Forbrug. Det varede dog heldigvis kun faa Dage, inden Sindene efter nærmere Forhandling med Smørkøberne blev beroliget saa meget, at det billige Hjemmesalg blev standset; men de skiftende Meddelelser om, at Eksporten fra Eshjerg var standset og atter aabnet, bidrog vedblivende til at holde Utrygheden med Hensyn til Eksportforholdene vedlige. I Slutningen af Avgust flyttede Det forenede Dampskibsselskab fra Eshjerg til Aarhus; men heller ikke denne Foranstaltning var i Stand til at skabe Tryghed, idet Ruterne nu hvert Øjeblik blev forandrede.

Utrygheden viste sig ogsaa paa andre Omraader først med Hensyn til Mejeriernes Kulforsyning senere hen paa Aaret med Hensyn til Landets Forsyning med Foderstoffer; men heldigvis lykkedes det ogsaa at over-

vinde disse Vanskeligheder, selv om Priserne paa Kul og Foderstoffer gik usædvanligt op. Prisen paa Smør, der sidst i Juli var oppe i en efter Aarstiden ukendt Højde, paavirkedes i Begyndelsen en Del af den herskende Utryghedsfølelse, men naaede dog i Slutningen af September samme Højde som ved Udgangen af Juli, herefter steg den hurtigt og naaede ved Aarets Udgang op til en Højde, som aldrig før i Andelsmejeriernes Tid. Aarets sidste fem Maaneder bragte ogsaa Vanskeligheder paa andre Omraader inden for Mejeribruget, og her skal nævnes, at Indkaldelserne til Sikringsstyrken berøvede Mejerierne en Del Arbejdskraft, en Ulempe, der kom til at gaa ret stærkt ud over en Del af de mindre Mejerier, idet ikke faa af disse blev berøvet deres Ledere, og der viste sig Vanskeligheder med at faa disse erstattede paa staaende Fod. Naar Indkaldelserne til Sikringsstyrken bragte de mindre Mejerier større Ulemper end de større, skyldes dette ikke blot den ganske selvfølgelige Aarsag, at Bestyrerne her gennemgaaende er yngre end paa de større Mejerier, men ogsaa, at Bestyrerne paa de smaa Mejerier ofte faar en saa ringe Løn, at disse for at kunne leve personlig maa udføre det væsentligste Arbejde i Mejerierne og ikke alene nøjes med mindst mulig Medhjælp, men ogsaa med billigst mulig. Dette kan gaa under normale Arbejdsforhold, selv om der indtræffer en eller anden lokal Forstyrrelse, da der saa altid kan tilkaldes Hjælp ved Mejeristforeningens Vikarer eller ved gode Naboer; men ved en saa almindelig Forstyrrelse, som Indkaldelserne bragte, kom Ulemperne ved disse Forhold ret stærkt frem, og det er at haabe, at Mejerierne maa faa Øjne for, at der kan spares mere paa Løn og Arbejdskraft end egentlig gavnlige for Mejeriernes gode Trivsel. Et saa regelmæssigt Arbejde som det, der udføres paa vore Mejerier, kan let friste til, at der kun holdes den mindst mulige Arbejdskraft, og særlig er Fristelsen stor for den Mejeribestyrer, hvis Løn er trykket ned til et saadant Lavmaal, at den ene-

ste Udvej for ham til at faa nogenlunde Vederlag for sit personlige Arbejde er at indskrænke Medhjælpen til den mindst mulige.

Den i min forrige Aarsberetning omtalte Behandlingsmaade af Smørret, der bestaar i, at man behandler det uden Anvendelse af Vand, trænger vedblivende frem, idet flere og flere Mejerier opdager, at det Vand, der haves til Raadighed, under visse Forhold øver uheldig Indflydelse paa Smørrets Smag. Fremgangsmaaden kræver som nævnt i Fjor en fuldstændig Ændring i Arbejdsmaaden, ligesom den stiller Krav om større Paapasselighed hos Personalet, samt endelig at Mejeriet er Herre over Temperaturforholdene.

Der har i de senere Aar været temmelig stille om Mælkebedømmelsen, og har man hørt noget, har det nærmest været, at Mælkebedømmelsen ikke vedblivende formaaede at gøre sig gældende, og at de dannede Foreninger var i Tilbagegang.

Mælkebedømmelsen tiltrak sig for 8—9 Aar siden ret stor Opmærksomhed ikke alene her hjemme, men ogsaa uden for Landets Grænser, og den Gang oprettedes der Mælkebedømmelsesforeninger rundt omkring i Landet. Helt usandsynligt er det næppe, at man enkelte Steder har faaet Mælkebedømmelsen sat i Gang paa Steder, hvor der ikke var den rette Forstaaelse af en saadan Bedømmelse, og hvor man derfor senere har forladt den. Paa visse Egne ser det derfor temmelig nedslaaende ud, medens man paa andre kan glæde sig over en rolig og sikker Udvikling. Taget som Helhed er Stillingen næppe daarlig, det største Antal Mejerier, der har været Medlemmer af Mælkebedømmelsesforeninger var 282 i 1912, i 1914 var der 258, heraf var 203 jyske og 115 vestjyske Mejerier. Disse Tal viser, at Mælkebedømmelsen har mest Rod i Vestjylland, men der findes dog ogsaa flere andre Egne, hvor den gaar upaaklagelig. Naar Mælkebedømmelsen gaar meget forskellig i de forskellige Egne kan Grundene være forskel-

lige, jeg skal saaledes anføre: at man har haft for store Forventninger til en saadan Bedømmelse, at man har været uheldig med en Mælke-dommer eller skiftet Mælke-dommer for hyppigt. Ligeledes anser jeg det for en Fejl, naar Deltagelsen i Mælkebedømmelsen hvert Aar skal vedtages paa Generalforsamling, idet en tilfældig Stemning alt for let kommer til at gøre Udslag hos denne.

Paa Grundlag af de Erfaringer, der er gjort her i Vestjylland, kan det ubetinget tilraades alle Andelsmejerier at gaa med til Mælkebedømmelse, denne er selvfølgelig ikke noget Universalmiddel, men et fortrinligt Hjælpemiddel i Bestræbelserne for at fordele Ansvarret mellem Andelshaverne.
